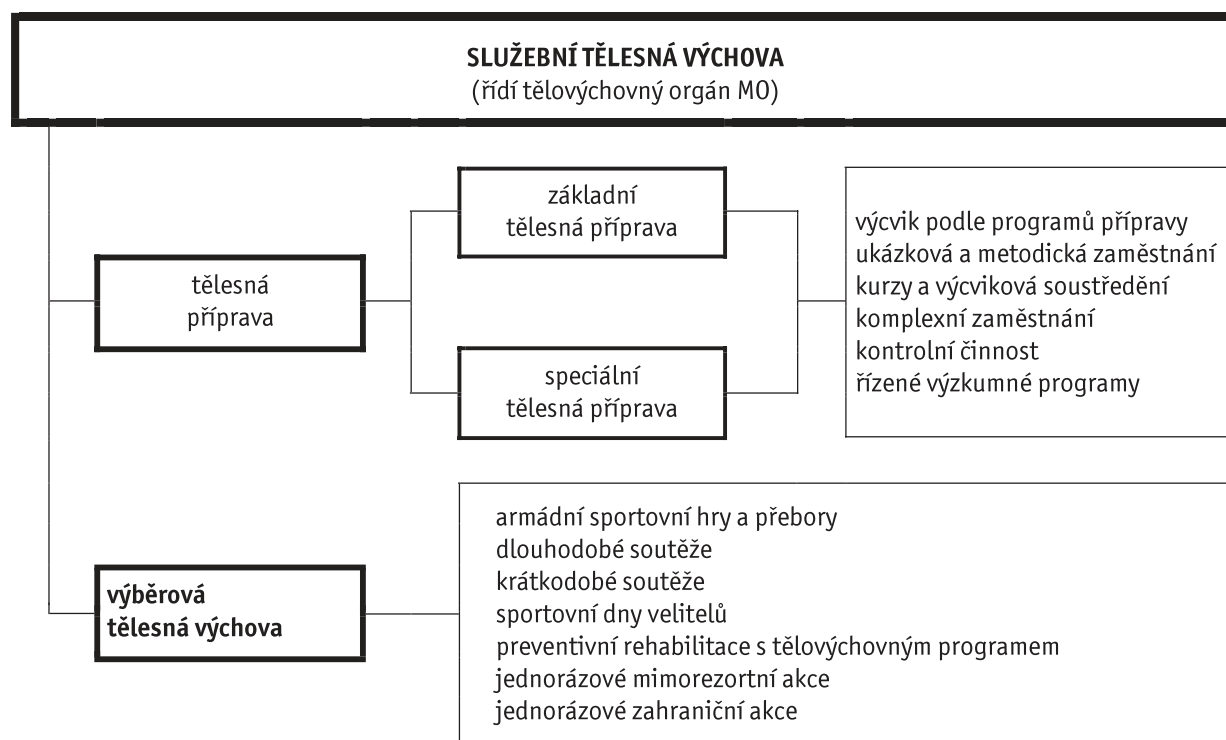

Výběrová tělesná výchova = nedílná součást systému služební tělesné výchovy. Provádí se v době zaměstnání a považuje se za výkon zaměstnání (Směrnice pro organizaci a řízení služební tělesné výchovy v Armádě České republiky vydaná prvním náměstkem MO).

Její místo v systému služební tělesné výchovy se postupem času, získáváním zkušeností a vytvořenými tradicemi stabilizovalo a dostalo konkrétní podobu. Začlenění výběrové tělesné výchovy do tohoto systému včetně základního obsahu, ilustruje následující graf.

Graf: Systém služební tělesné výchovy v rezortu MO

Jako nový pojem ve vojenské tělovýchovné terminologii a současně novodobá, samostatně právně vymezená část systému služební tělesné výchovy (sl. TV) byla **výběrová tělesná výchova (VTV)** zavedena výše uvedenou směrnicí prvního náměstka MO. Pro edici směrnice byla zvolena forma přílohy k „úkolové“ části Nařízení náčelníka Generálního štábu AČR (NNGŠ), náměstka MO č. 5 ze dne 25. března 1993. Její nové pochopení se stalo v transformující se armádě nezbytné přesto, že se pohybové aktivity (převážně sportovní) v armádě i mimo sféru výkonnostního sportu prováděly odedávna, ale bez jasného právního vymezení.

Na VTV, jako na autonomní součást služební tělesné výchovy, se vztahuje podle už uvedeného interního normativního aktu (INA) definice o řízené tělovýchovné (Tv) činnosti prováděné ve služební době, která se považuje za výkon služby.

Všeobecné zásady VTV

Výběrová tělesná výchova rozšiřuje pohybové aktivity vojáků nad rámec jejich výcviku v tělesné přípravě. Organizuje ji velitel útvaru a řídí zpravidla profesionální tělovýchovný zaměstnanec, popř. zaměstnanec pověřený zabezpečením služební tělesné výchovy, není-li zbytl i pomocný cvičitel. VTV se uskutečňuje podle konkrétních možností útvarů a podle individuálního výběru (zájmu) jejich příslušníků. **Každá akce (zaměstnání) musí splňovat podmínku nabídky a dostupnosti pro všechny zájemce.** Omezení je možné jen z důvodů uvedených v pravidlech nebo propozicích dané aktivity nebo z důvodů nedostatečné kapacity sportovišť, dopravních prostředků apod. Objektivitu výběru soutěžících v těchto nezbytných případech omezování zaručuje zaměstnanec, kterého vedením daného zaměstnání pověřil velitel (ředitel, náčelník ... dále jen velitel).

Zaměstnání VTV se plánují v základních výcvikových dokumentech jednotlivých velitelských stupňů. Zveřejňují se v rozkazech velitelů a upřesňují se v odborných prováděcích dokumentech (propozicích závodů a soutěží, programech sportovních dnů, písemných programech preventivních rehabilitací aj.).

Účast na Tv akcích VTV je dobrovolná. Dobrovolnost je daná především tím, že zájemci mají naprostou volnost ve výběru (odtud název výběrová TV) soutěží či turnajů, ve kterých mohou a chtějí soutěžit. Dobrovolnost je daná i tím, že v případě nezájmu o nějakou aktivitu nejsou k účasti nuceni. Ale s ohledem na to, že jde o akci velitele a doba je charakterizovaná jako služební, mohou být nesportující vojáci určeni např. k využití v pomocném sboru rozhodčích, organizátorů, pořadatelů, řidiči k přepravním úkolům apod.

Po rozhodnutí velitele útvaru, např. vydání rozkazu k zabezpečení zaměstnání, se z výběru stává povinnost a na účastníky se v plném rozsahu vztahuje ustanovení o výkonu zaměstnání. Od toho se potom odvíjí i další, mimosportovní zabezpečení a vazby, jako např. řešení možných úrazů a škod, kompenzace služební doby včetně přesčasů, právní pomoci apod., v případě komplikací.

Pro jakési „překlopení“ od dobrovolnosti a osobního výběru k povinnosti a plnění služební úkolu je možné najít paralelu např. v maturitách studentů. I oni mají svobodu ve výběru některých maturitních předmětů, ale po zpracování a schválení maturitní dokumentace školy, se z jejich volby stává povinnost. **Pro zdůvodnění VTV si tedy vojáci nevymýšlejí nějaká specifika, která by nekorespondovala i s občanskou veřejností.**

Při všech aktivitách VTV jsou všichni účastníci – organizátoři i soutěžící – povinni respektovat různá pravidla vycházející z různých předpokladů. Nejčastěji jsou to zásady pobytu a režimu ve všech tělovýchovných, ubytovacích nebo jiných účelově využívaných zařízeních. Takové zásady stanovují zpravidla jejich statuty, provozní řády a další dokumenty tohoto charakteru. Každý uživatel je povinen se s nimi v dostatečném rozsahu seznámit předem. Tato pravidla je nutné ctít bez ohledu na to, zda se akce koná ve vojenském zařízení či prostoru nebo jsou pro např. Armádní sportovní hry pronajata sportoviště v komerčním prostředí.

Některé organizační principy

Je logické, že výcvik vojáka včetně služebních aktivit doplňkového charakteru ke kterým VTV patří, nelze narušovat zvenčí. **Aktivity VTV proto nemohou být zařazovány do dlouhodobých soutěží s pevně stanoveným soutěžním řádem a časovým harmonogramem jejich**

průběhu, které organizují fyzické nebo právnické osoby mimo rezort M0. Tato zásada sleduje nepřípustnost účasti vojenských družstev v soutěžích řízených sportovními svazy, federacemi, uniemi aj., které jsou zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, považovány za soukromé aktivity občanů. Registrace členů těchto organizací spadá do působnosti tohoto zákona, nikoli do služebních povinností vojáka, ovlivňovaných velitelskými orgány. Soutěžní řády, rozlosování a harmonogramy průběhu soutěží nelze přizpůsobit časovým možnostem vojáků a zcela logicky by se objevovaly z různých (možná i vlivných) míst tlaky na velitele k uvolňování vojáků pro sport, na úkor služební doby. Z doby aktivní činnosti sportovních oddílů Vojenských tělovýchovných jednot (VTJ) je zkušeností tohoto charakteru dostatek. K tomu ovšem není velitel útvaru plně kompetentní a ani Základní řád ozbrojených sil České republiky (Zákl-1) ve své Hlavě 3 nepředpokládá ve služební době plnění jiných úkolů než spojených se službou. *Účast v soutěžích výše uvedeného charakteru není možné považovat za výkon zaměstnání, a tak ani za součást služební tělesné výchovy.*

Jinak je ale možné chápat spojení jednorázového závodu vyhlášeného sportovním svazem jako např. republikový přebor a v součinnosti s ním současně i jako přebor AČR. Taková akce (nemusí být ani té nejvyšší úrovně), je-li včas zapracovaná do příslušných služebních dokumentů, může být za součást VTV bez problémů považována. Zasloučení znají příklad dlouhodobě takto organizovaného triatlonu v Táboře. Ten např. v roce 2006 splnil hned tři role a organizoval se jako Závod Českého poháru, jako Závod olympijských nadějí a současně i jako Přebor Velitelství společných sil AČR. Při vhodných příležitostech by nebylo efektivní a výhodné opomíjet zkušenosti profesionálních organizátorů z mimorezortního prostředí. Pro sportovní příležitosti tohoto charakteru je důležité, že nejde o dlouhodobé, časově neúnosné soutěže. Mají kromě sportovní hodnoty také společenský význam, především v pozitivní prezentaci armády na veřejnosti a i v rámci VTV mají své místo. Mohou být i součástí slavnostních akcí významných pro tradice a prestiž např. posádkového města, druhu zbraně, mezinárodní spolupráce apod.

VTV si neklade za cíl (v současných právních podmínkách to ani nelze) „pěstovat“ sport na vysoké výkonnostní bázi. **Prioritou je zpestřovat povinný náročný výcvik a pomocí Tv prostředků jej činit zajímavější a zábavnější.** Zaměstnavatel má snahu vyvolat zájem o nabízené aktivity u většiny vojáků, a tak ani nemůže být důležitá úroveň dosahovaných výkonů. U této většiny se naopak počítá s „rekreační“ výkonnostní rovinou. Čím lepší výsledky při zvyšování zájmu o pohybovou aktivitu u vojáků s nižší výkonností = o to lepší výsledky při zvyšování obecné tělesné kondice vojáků u jednotky. K úspěšnému plnění těchto kritérií automaticky potom přistupuje i další významný aspekt – pozitivní vliv na zdravotní stav účastníků se osob.

Hlavní tři existenční pilíře na nichž VTV stojí tak lze vidět:

1. V atraktivní nabídce, která přitahuje lidi k pohybovým aktivitám, jež jsou následně prospěšné pro výcvik a zdraví vojáků včetně kladného vlivu na jejich interní vztahy.
2. Ve volném výběru těchto aktivit a neomezovaném přístupu k nim ve prospěch většiny vojáků, s výjimkou nezbytných a objektivně zdůvodněných případů.
3. V preferenci vyššího počtu zapojených, sportovně méně disponovaných vojáků na úkor nepodstatné, vysoké úrovně konkrétních sportovních dovedností.

Nedodržování daných zásad by se mohlo snadno chápat i stát předmětem zneužívání. Třeba ve prospěch organizování závodů a turnajů, v nichž by se např. zúčastňovali stále stejní vojáci („specialisté“ v daném sportu) a ještě možná v omezeném početním složení. Určitě by rostla

sportovní úroveň těchto vyvolených, ale právě ona by odrazovala od zapojování další, výkonnostně zaostávající zájemce. **VTV by se tak stala přesně tím, co by nebylo možné ztotožnit se zájmy služby.** Začala by působit přesně opačně než se od ní čeká a čím je vlastně její existence armádě prospěšná. Naplňovala by, ve služební době a za služební prostředky (finanční i materiálové), soukromé zájmy úzkého okruhu osob. **Zákonitě by taková cesta musela skončit vyřazením VTV z okruhu služebních činností a systému služební tělesné výchovy.**

Připomenutí příkladu zneužívání sl. TV občanskými zaměstnanci a jejího následného, poměrně nedávného zrušení je tu víc než na místě. Krok tímto směrem by v případě VTV mohl mít za následek další zúžení široké problematiky vojenského tělesného výcviku, z původně větveného, atraktivního a variabilního systému, na pouhý jeden výcvikový předmět tělesná příprava. Byl by to krok k obyčejnému, monotónnímu drilu.

„Rekreační“ výkonnostní úroveň a jen minimální, objektivně zdůvodněné omezování přístupu vojáků k akcím VTV jsou také důvodem, proč se pro soutěžící neorganizují ani kondiční, tréninková, metodická či jiná soustředění, regenerační procedury kromě nezbytné hygieny, a další jiné akce ve prospěch sportovních úspěchů.

Ve vazbě na výše uvedené pojetí Základního řádu nelze krátit služební výcvikový čas na úkor, byť sice rovněž služebních, ale přece jen doplňkových činností. Výjimečně a v omezeném rozsahu, by proto měly být tímto způsobem podporovány jen svým charakterem zvláštní a významné soutěže. Např. jedno nebo vícedenní přípravou ke sladění družstva pro jednorázovou mezinárodní reprezentaci. Tehdy lze zdůvodnit a pochopit podobnou formu přípravy reprezentačního družstva např. brigády, operačně-taktického velitelství (OTV), školy apod., a do plánovacích dokumentů ji zahrnout. Vždy však je třeba zvažovat náhradu, popř. následky krácení výcvikového času včetně ekonomických hledisek na návratnost, popř. společenský význam, resp. efektivní či prospěšné užití finančních prostředků.

Obsah VTV

Obsah VTV názorně ilustruje graf (str. 183). Jeho jednotlivé části prošly několikaletými diskuzemi a vývojem. Praxe postupně zdůvodnila uvedených **sedm oblastí, které plně pokrývají skutečnou potřebu této části systému sl. TV.** Jsou do značné míry flexibilní a otevřené dosud známým, např. dříve uváděným soutěžním a nesoutěžním formám. Každá z těchto oblastí plní svou vlastní samostatnou roli a v potřebné míře umožňuje i vzájemnou prostupnost. Všechny ve svých důsledcích významně posilují výslednost povinné tělesné přípravy jako celku.

1. Armádní sportovní hry

Armádní sportovní hry a přebory (ASH) jsou rezortními, převážně postupovými soutěžemi ve vybraných sportech nebo aktivitách vymezených zvláštními pravidly.

Obsah a rozsah ASH, pořadatele odpovědné za přípravu a průběh soutěží, termíny a místa jejich konání atd., stanovuje tělovýchovný orgán M0 v plánovacích dokumentech na výcvikový rok, popř. jiných adekvátních písemnostech. **Pro organizování ASH je stěžejním organizačním celkem OTV nebo vojenská škola.**

2. Dlouhodobé soutěže

Dlouhodobé soutěže se organizují zpravidla v rámci útvaru, posádky, popř. vyšších organizačních celků. Konají se v oblíbených sportech (nohejbal, fotbal, florbal, lední hokej, tenis,

běžecské disciplíny apod.), a to **pouze uvnitř rezortu**. Tento druh soutěží je ale velmi labilní a snadno zneužitelný právě pro riziko porušování výše uvedeného 3. pilíře VTV.

Údaje k organizaci a zabezpečení dlouhodobých soutěží se musí uvádět v dlouhodobých plánovacích dokumentech a následně rozkazech velitele na příslušném stupni velení.

3. Krátkodobé soutěže

Krátkodobé soutěže se organizují podle zájmu jednotlivců nebo menších i velkých neformálních skupin vojáků, mezi jednotkami apod., v oblíbených sportech a dalších pohybových aktivitách. Mají charakter jednorázových turnajů, závodů nebo jiných akcí (např. otevřené přebory velitelů). **Zpravidla nepřesahují působnost útvaru, školy nebo i celé posádky.**

4. Sportovní dny velitelů

Sportovní dny se uvádějí v plánovacích dokumentech na výcvikový rok. Konkrétní termíny jejich konání se zpravidla konkretizují jednou za tři měsíce, popř. jinak, podle frekvence vydávání upřesňujících dokumentů k ročnímu plánu (na období, na dva měsíce apod.). **Stěžejními organizačními stupni jsou jednotka a útvar.**

Sportovní dny velitelů a sportovní přebory na různých stupních velení a řízení jsou nejčastěji využívanou formou VTV a po stimulační či motivační stránce sehrávají důležitou roli. Za konkrétní příklad může posloužit např. „nabitý“, pestrý harmonogram akcí **oddělení tělesných aktivit** – Střediska tělesné výchovy a sportu MO, Úřadu provozu a služeb MO. Ve struktuře podobných vojenských Tv zařízení má více než desetiletou tradici a působí nejen v okruhu pražské posádky. Kromě nabídek k volnému výběru vojenským součástem zejména na území Prahy, spolupracuje v organizaci sportovních dnů s útvary a zařízeními bez vlastního NTv podle jejich požadavků, podílí se na odborných konzultacích i odborném vedení. Je velmi aktivní, pořádané akce jsou nápadité a často i celoarmádně široce využívány.

5. Preventivní rehabilitace s tělovýchovným programem

Preventivní rehabilitace s tělovýchovným programem (PR-Tv) jsou specifické skladbou účastníků, různorodostí vyplývající z možností a materiálového vybavení, klimatickými, terénními a dalšími aspekty. **Pro vojáky-rehabilitanty na tyto PR vyslané, kteří se zapojují do Tv programu, je tento program akcí VTV.** Ti absolvují PR ve služební době a jsou při nich bezplatně a plně zabezpečeni (ubytování, stravování, použití Tv materiálu a zařízení pro řízené akce aj.). Podmínka služební činnosti podporované rezortem MO je tak splněna, podmínka možnosti osobního výběru sportovních aktivit rovněž a legalizace výběru služebním dokumentem se děje formou schváleného programu PR-Tv a seznamu účastníků přihlášených před započítáním každé akce.

Odborné vedení PR-Tv zabezpečují tělovýchovní zaměstnanci s odpovídajícím vzděláním (náčelníci tělovýchovy, instruktoři výcviku aj.). Naplňuje se tak i jeden z předpokladů služební činnosti, tj. vedení zaměstnání oprávněným zaměstnancem rezortu. Pro tento účel z různých příčin mohou příležitostně být, a také jsou využíváni např. z jiných akcí osvědčení a proškolení zaměstnanci, kteří jsou řízením sl. TV u svých součástí pověřeni.

PR-Tv v rámci VTV má kromě smysluplné náplně, efektivního využití času vojáků, pozitivního vlivu na jejich obecnou tělesnou kondici, pohybové dovednosti a zdravotní stav, ještě další význam. Řízení PR-Tv je významné i ve vzdělávacím programu a kariéře profesionálních tělovýchovných zaměstnanců. Je jednou z forem odborného školení (odborné pedagogické

praxe). Získávají se při něm užitečné zkušenosti při vedení nesusoudných skupin vojáků (zpočátku vzájemně často neznámých, s lišícím se vztahem ke sportu, v různém věkovém složení, v různých hodnostech a funkcích aj.). Pro úplnost informací je třeba dodat, že vedení PR-Tv tělovýchovným zaměstnancem (je-li vojákem), neruší jeho nárok v daném roce na přidělení vlastní preventivní rehabilitace.

6. Jednorázové mimorezortní akce

Takovými akcemi mohou být různé společenské či jiné podniky pořádané např. orgány samosprávy jako sportovní část oslav u příležitosti historického výročí města. **K reprezentaci armády a zvyšování její prestiže na veřejnosti může velitel povolovat jednorázové tělovýchovné aktivity i ve spolupráci se zaměstnanci jiných rezortů, státních i nestátních institucí, škol, různých sdružení apod.**

Při organizování takových činností by v zájmu rezortu mělo být předem jasno a jednoznačně vymezena odpovědnost za řešení vzniklých úrazů nebo škod včetně způsobu vypořádání případně možného podílu na jejich finančním zabezpečení. Tato zásada sleduje maximální snahu předcházet možným škodám apod., a možnému následnému uplatňování náhrad vůči útvarům či vojenským osobám. Je nutné na ni dbát vždy, tj. i v případech kombinace této části s jinými oblastmi VTV, v rámci jejich prostupnosti.

7. Jednorázové zahraniční akce

K reprezentaci armády v zahraničí může velitel s vědomím nadřízeného povolit účast na zaměstnáních s tělovýchovným nebo sportovním zaměřením i v případech spolupráce se zahraničními partnery. U těchto akcí se převážně předpokládá jejich reciprocita, není však podmínkou.

Účast na zaměstnáních tohoto druhu probíhá zpravidla v souladu s plánem zahraničních služebních cest a návštěv, popř. s plánem regionální spolupráce apod.

II. Finanční, materiální a další druhy zabezpečení

Po finanční stránce je VTV zabezpečována podle identických pravidel jako povinná tělesná příprava – obě tvoří samostatné součásti jednoho systému služebních činností a jde o výkon služby. Veškeré nákupy, opravy, pronájmy apod. podléhají v plném rozsahu pravidlům pro čerpání rozpočtových prostředků.

Materiální zabezpečení VTV je řešeno opět stejně jako jiné oblasti výcviku vojsk a výuky ve školách nebo v kurzech. Úskalí směřování služebních potřeb s individuálními zájmy při využívání materiálu, popř. Tv zařízení už bylo popsáno.

VTV musí být obdobně jako každá jiná služební činnost zabezpečena také po zdravotnické stránce. V současné době řeší tuto oblast předpis Zdravotnické zabezpečení výcviku, evid. zn. *Zdrav-6-2*. Vlivem transformace armády na profesionální bázi a s ní spojeným razantním snižováním počtů, představuje v současné době plnění všech ustanovení tohoto předpisu pro zdravotnickou službu enormní úsilí. Novelizace, popř. zcela nová úprava zdravotnického zabezpečování vojskového výcviku, je rozpracovaná.

Pasáž, která řeší toto zabezpečení pro sl. TV s vědomím Tv orgánu MO, koncipoval vojenský obor Univerzity Karlovy, Fakulta tělesné výchovy a sportu (VO UK FTVS). Vycházel z informací zpracovatelů novely a faktu, že pro VTV vzhledem k charakteru jejích akcí, bude v současné době

nejpružnější přístup takový, který nezatíží v neúnosné míře vojenská zdravotnická zařízení požadavky na mobilní pracovníky. Převážná část nejen velkých akcí se totiž odehrává mimo dislokaci těchto zařízení, a proto se v návrhu nového zabezpečování VTV počítá s využíváním místních zdravotnických kapacit. Stejně, jako je využívají organizátoři Tv podniků v civilní sféře.

Organizátoři VTV by proto měli mít včas přehled o dostupnosti zdravotnických služeb v místech konání, telefonní čísla na stanice Lékařské služby první pomoci, Rychlou záchrannou službu aj., umět přesně popsat místo požadovaného zásahu, sjízdnou nebo jinak nejrychlejší cestu k němu apod. Sami by měli být schopni v případě potřeby poskytnout nebo zabezpečit alespoň laickou, první předlékařskou pomoc, do doby příjezdu profesionálních zdravotníků.

Být také připraveni podle jejich požadavků s nimi efektivně spolupracovat, ještě před příjezdem místo zdravotnického zásahu uvolnit a zabezpečit i po stránce pořádkové služby apod. Nebo mít k dispozici alespoň vozidlo schopné dopravit zraněného (nemocného) účastníka akce VTV např. do místních či nejbližších stacionárních zdravotnických zařízení. To předpokládá mj. i znát jejich rozmístění v dostupném okolí pro případ, že by tato možnost byla rychlejší nebo pro pacienta výhodnější než čekání na zásah zdravotnické pohotovosti.

Všechna ostatní opatření jako bezpečnostní, hygienická aj., je nutno připravovat se stejnou důsledností jako u běžného výcviku. Proto je VTV na precizní organizační zajištění náročná stejně, ne-li více, než povinná tělesná příprava. Akce VTV nelze podceňovat, protože sportovní, turistické, vodácké, cyklistické a další soutěže, pochody, výlety apod., jsou velmi často spojeny (je to koneckonců i jeden z přitažlivých aspektů VTV) se zábavou, zákonitě s fyzickým i psychickým uvolněním apod.

Tento důležitý faktor motivující k pohybovým aktivitám a současně stimulující ke zdravému a přátelskému soutěžení, legraci apod., by neměl u akcí VTV chybět. Nikdy by ale také neměl přerůst v benevolenci především vůči bezpečnostním zásadám nebo dokonce v neodpovědnost či následnému poškozování reputace vojáků.

III. Výběrová tělesná výchova a sport ve volném čase

VTV je poznamenána ne vždy správným vnímáním její role a místa v tělesném výcviku vojáka. Problémy jsou v nejasnostech a důležitosti jak rozlišování, tak i chápání rozdílu mezi služební činností, tzn. službou vojáka a mezi naplňováním jeho výsostně soukromých zájmů, v tomto případě individuálních sportovních potřeb.

Právní důvody pro rozvíjení soukromých aktivit za prostředky státu pominuly v roce 1990 po dvou aktech parlamentu, jimiž:

- a) zrušil zákon č. 68/1956 Sb., o organizaci tělesné výchovy ze dne 20. prosince 1956;
- b) vydal zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů ze dne 27. března 1990.

Zrušením zákona č. 68/1956 Sb., stát bez náhrady rezignoval na řídicí roli v soustavě tělovýchovných aktivit a vydáním zákona č. 83/1990 Sb., byly – podle jeho právního výkladu – zařazeny tyto aktivity stejně jako jiné „koníčky“ lidí (různá společenství, svazy a kluby, hudba, výtvarnictví aj.), mezi soukromé zájmy občana.

V zájmu respektování výše vedeného právního rámce je třeba akce v rámci VTV důsledně odlišovat od činností v „zájmových sportovních kroužcích“ (nebo v obdobných formách sportování vycházejícího z individuálních hobby podle vlastního vkusu, rozhodování a zásad). Pojem zájmový kroužek už ve vojenském prostředí zavání archaismem. Připomíná trochu stav

(dobou už překonaný), kdy volný čas vojáka základní služby bylo z různých příčin výhodné organizovat. Kroužek totiž není úplně nezávislý, i přes značnou volnost vyžaduje určité vedení, plánování činnosti aj.

Podstatou rozdílu mezi oběma druhy aktivit je to, že jako služební činnost není možné uznat individuální potřeby uspokojované spontánně. Pro pochopení daného faktu je třeba reálně vnímat jejich charakteristiku, tj. především to, proč je nelze spojovat a v čem se tyto aktivity liší.

VTJ je velitelem direktivně řízená činnost ve služební době, podle pravidel stanovených kompetentním služebním orgánem. Do volného času vojáků tímto způsobem zasahovat nelze. V zájmových činnostech jakéhokoliv zaměření – včetně pohybových aktivit prováděných vojáky v jejich volném čase – nesmí být přítomen žádný z prvků jímž by stát, potažmo zaměstnavatel jako AČR či rezort, mohl tyto záležitosti nějak ovlivňovat, přizpůsobovat svým zájmům nebo je dokonce řídit.

Vybočovalo by se tím mimo meze zákona. Vyloučeny tak musí být nejen tlaky řídící (velitelské), ale i vlivy finanční, materiální a jakékoliv další. Proto je ve volném čase spontánně sportující voják vůči zaměstnavateli (rezortu MO) při naplňování své záliby naprosto svobodný, ve smyslu „s kým, s čím, kde atd.“. Platí to i tehdy, pokud si vojáci ve prospěch společných soukromých potřeb vytvoří neformální skupinu nebo se dokonce sdruží do nějaké formy klubu, spolku, oddílu aj. podle zákona č. 83/1990 Sb. Také ale ve všech těchto případech platí, že ať jedinec či sdružení má ve svém rozhodování tuto volnost garantovanou aktuálním právním prostředím, pouze tzv. „za své“.

V souvislosti právě s aktivitami vojáků ve volném čase a podle současných možností, absentuje právní opora pro bezplatné využívání majetku státu (s právem hospodaření v rezortu MO) k uspokojování soukromých potřeb (koníčků).

Zde je myšlen veškerý materiál (náčiní, náradí, výstroj aj.) a další nemovitý i movitý majetek – Tv zařízení jako hřiště, tělocvičny, bazény, včetně spotřeby energií a jiných médií, využívání služeb úklidu, odborného personálu aj. To vše je pořízováno a provozováno za rozpočtové prostředky vyčleněné pro zabezpečení výcviku vojsk, výuky na vojenských školách, příprav na služební akce aj. Do tohoto výčtu patří logicky i pronajímání různých zařízení v komerční sféře. K podpoře plnění úkolů výcviku a výuky (haly, bazény, sauny, stadiony apod., lyžařské vleky a lanovky apod.) zcela oprávněné, ale pro akce jež jako služební označit nelze ...? Tento fakt se navíc nemusí vždy vztahovat jen na sportovní či jiné pohybové aktivity.

Přitom je možná většina takových příležitostí dostupná přímo ve vojenských objektech (kasárnách, školách aj.), které současně disponují i ubytovnými vojáků. Toto zázemí vytváří přirozené podmínky k tomu, aby se zájem o uvedená zařízení po skončení denní služební doby dal s vysokou pravděpodobností předvídat. Nepochybně jde o záležitost, která si pozornost zaslouží.

Tento stav trvá už nejméně od roku 1994, kdy z výše prezentovaných důvodů (dopad zákona č. 83/1990 Sb.) bylo nutno transformovat VTJ a jejich sportovní oddíly na občanská sdružení s vlastní právní subjektivitou (k 30. 9. 1994). Podstata rozhodnutí ministra obrany k tomuto kroku (10. 2. 1994) byla v tomto případě identická s výkladem ducha zákona – stát, potažmo MO ČR muselo v zájmu respektování právních podmínek – zamezit čerpání rozpočtových finančních prostředků pro uspokojování soukromých zájmů vojáků, protože aktivity ve VTJ nebylo možno dále považovat za služební činnost. Tato transformace proběhla podle zásad stanovených NNGŠ č. 43/1994 Věstníku.

Profesionální tělocvikář musí být schopen tyto dvě rozporné právní polohy sportu (služební i soukromou) v armádě rozlišovat a **neslužební akce za služební finanční a materiálové prostředky neiniciovat**. Vždy, pokud k jejich směřování u dané složky dochází, minimálně by měl informovat nadřízeného o dané nesrovnalosti a o riziku obvinění ze zneužití kompetencí. Pracovníci odpovědní za ubytovací a stavební službu, popř. logistiku, mají v těchto případech povinnost uplatňovat finanční náhrady za pronájem zařízení, náčiní, nářadí aj.

Je důležité, aby odborná shromáždění Tv pracovníků toto téma do svých programů zařazovala a reagovala na případné změny tak, aby tito vojenští specialisté na všech úrovních v této ne příliš frekventované a nedořešené otázce znali stále aktuální stav.

Problém zabezpečování sportovních i jakýchkoliv jiných pohybových aktivit mimo akce VTV má v současné době zřejmě jedinou alternativu. Tou by snad mohlo být využívání finančních prostředků vyčleňovaných v rámci programu prevence proti sociálně nežádoucím jevům (SNJ). Není ale jisté, zda v praxi je tento postup vůbec reálný, zda jej lze uplatňovat důsledně a zda se oba prospěšné druhy pohybových aktivit do značné míry nemísí.

Řešení není pravděpodobně nikde jinde než u kompetentních orgánů MO, které mají volný čas vojáků v „referátu“. Koneckonců předpokládá to i vládní usnesení č. 1154 z 12. 11. 2003 v kapitole Úkoly a schopnosti součástí rezortu MO a ozbrojených sil ČR, v bodu 3.3.

Domnívám se, že nezbývá než:

- ❑ problém se všemi aspekty jasně popsat;
- ❑ co nejdříve vydat INA o potřebné právní síle, který v přijatelné, flexibilní formě legalizuje využívání vojenských zařízení, materiálu, služeb atd. pro aktivity vojáků prováděné v jejich volném čase a současně vyčistí „kalnou vodu“.

Význam tohoto kroku by byl veliký. **Přínos individuálních pohybových aktivit vojáků v jejich soukromém volnu je nesporný.** Je podobný jako u řízených aktivit VTV. Velmi pozitivně ovlivňuje obecnou tělesnou kondici potřebnou pro kvalitní výcvik vojáků, má nepochybně kladný dopad na zdravotní stav vojáků a samozřejmě nelze pominout ani jeho hlavní efekt, preventivní význam vzpomenutého sociálního programu.

Všechno jsou to známá fakta, takže v jejich intencích je třeba nalézt pozitivní řešení nelichotivého stavu a nejen pro aktivity Tv charakteru. Bylo by záhodno, aby hra na „mrtvého brouka“ v nevyřešené právní opoře pro činnosti vojáků ve volném čase prováděné ve vojenských zařízeních s vojenským materiálem, měla pokud možno v dohledné době konec. Třeba „jen“ v zájmu toho, aby rezort MO jako ústřední orgán státní správy netrpěl vědomě uvnitř sebe sama, rozporný právní stav.

Závěr

Cílem tohoto příspěvku byla snaha objasnit oblast VTV a alespoň upozornit, v optimálním případě sjednotit potřebu jejího reálného vnímání jako autonomní složky celého systému služební tělesné výchovy, a také jejího odlišení od individuálních – soukromých zájmů vojáků. To se totiž stále, i přes uplynutí téměř 15 let její oficiální a právně podložené existence, plně nedaří.

Za nejvážnější „oříšek“, který by mohl z neznalosti, a tak neprávem vytvářet na VTV deformovaný názor, považuji absenci INA pro možnosti vojáků ve volném čase s plným respektováním jejich občanských práv. Takový INA by odstranil právní vakuum v důležité oblasti jejich života, možná i života jejich rodinných příslušníků.

Podobně jako měly tělovýchovné orgány spolu s odbory rezortu MO v roce 1990 v prostředí zaměřeném na obranu státu originální nápad a byly schopné legalizovat v té době naprosto bezprecedentní a „revoluční“ opatření (služební tělesnou přípravu pro vybrané občanské zaměstnance), neměla by chybět potřebná invence ani orgánům řešícím volný čas. K lepší kvalitě takového INA by mohla posloužit i pozdější negativní zkušenost právě s tělesnou přípravou občanských zaměstnanců. Ta – vlivem „žabomyších“ sporů prosazujících spíše práva bez rovnováhy s povinnostmi, a poté i „díky“ občasnému, ale rozšiřujícímu se zneužívání pracovní doby – byla zrušena. I přes racionální důvody, které byly jistě pro tento krok doloženy a ministra obrany vedly k danému rozhodnutí se domnívám, že problém nebyl objektivizován plně a „s vaničkou se vylilo i dítě“.

V této souvislosti by se při nesprávném vnímání a interpretaci mohlo stát vážným problémem reálné riziko zneužívání VTV. To přichází v úvahu nejvíce v souvislosti s možnými případy porušování zásad a narušování či zpochybňování toho, co lze považovat za prospěšné pro většinu vojáků a tím také za přínos pro kvalitní výkon vojenské služby. Účinnou prevencí proti tomu může být jen respektování popsaných pilířů VTV.

Důležitost sportování na amatérské úrovni umocňují nejen dlouhodobé zkušenosti a tradice armády, ale i z mnoha jiných, nevojenských prostředí doložený, pozitivní efekt tělesného pohybu. **To vše potvrzuje, že VTV významně působí relaxačně a regeneračně po fyzické i psychické stránce a tvoří tak protiváhu náročnému výcviku vojenských profesionálů.** Kdo si našel v jejím obsahu svou „parketu“, jistě tento názor zpochybňovat nebude. Pominout nelze ani prokázaný zdravotnický efekt rekreačně prováděné TV.

Literatura:

KONRÁD, A. Zamyšlení nad zrušením tělesné přípravy občanských zaměstnanců. *Vojenské rozhledy*, červenec 2003. roč. XII. (XLIV.). č. 4, s. 76-84. ISSN 1210-3292.

Podklad pro novelizaci předpisu Zdravotnické zabezpečení výcviku. evid. zn. *Zdrav-6-2*, nezveřejněno. Interní materiál VO UK FTVS, Praha 2006.

Služební tělesná výchova, návrh služebního předpisu *Služební tělesná výchova*, nezveřejněno. Interní materiál OdTVaZVSl SRDS-OS MO, Praha 2006

Vybrané odborné zkratky a pojmy:

TV	– tělesná výchova
Tv	– tělovýchova, tělovýchovný
TP	– tělesná příprava
ASH	– armádní sportovní hry
VO UK FTVS	– vojenský obor UK FTVS
NNGŠ	– nařízení náčelníka Generálního štábu
PR-Tv	– preventivní rehabilitace s Tv programem
sl. TV	– služební tělesná výchova
VTV	– výběrová tělesná výchova
STP	– speciální tělesná příprava
VTJ	– vojenská tělovýchovná jednota
SNJ	– sociálně nežádoucí jevy
OTV	– operačně-taktické velitelství
INA	– interní normativní akt